١٢٨٦ ՇԱԲԱԹ, Ի ԱՍԼԱՆԹՈՒՐԳԻ. ԱԼԱՅՐԱՆԿՈՒ 8 ՅՈՒՆՎԱՐ 1870

ՕՆ ՍԼՈՎԻԱՅԻ ՄԻՆՉ ՆՈՒՄԷՐՈ 830 ԴԵՀՏԵՄԲԵՐ 27 ՀՈՒՄԱ. ԼՐԹԻՍԻ 1869

ՄԷՀՏԱՍԻՊԱՆԸ

ՀԱՅԱՏԻՍ

Իշ պու Մէճմուայը Հայատիս, հէր հարիւթ ճուտման էրթէսի կիւնլէրի պէօյիւք Նիւսխէսի, սայիր կիւնլեր Բուլնամէսի նէշլ օլունմադ ամբը։
Սէնէլիյի բէշ լիրա Բուլնամէսի իլէ 150 ղրշ.
Այ թը պարէրը քէղալիք . . . . 80 »
Իւչ պարէրը քէղալիք . . . . . 45 »
Մէճմուանքն թանէսի 10 վէ Բուլնամէ 20 փրա.
Տաշրպարար իչիւն պէհէր նուսմէրոսունա փոսթախանէ իւճրէթի ալընմադը խասէթէն պէյան օլունուր։

Իրանթը պէհէր սրրասը պիր տէֆալրդ 5 ղրշ.
Իքի տէֆա իչիւն պէհէր տէֆասընա . . 2 »
Իւչ տէֆա իչիւն պէհէր տէֆասընա . . 1½ »
Իւչ տէֆատան զիատէ օլան, վէ զայէթ ուզուն իրանթի իչիւն այրըճա բասդարըլըգ օլունուր։
Տաշրպարան կէլէն մէքթուպ վէ իրանթին բասթա մէսարիֆլէրի, կէնճաէրէնլէրին իւզէրինէ օլտուզու պու մահալտէ պէյան օլունուր։

ՈՒՄՈՒՐՈՒ ԲՈԼԻԹԻԳԻՅԻ, ՊԷԼԷՏԻՅԻ, ՎԷ ԻԼՄԻՅԻ

ՎԷ ՄԷՎՏԱՏԸ ՆԷՓԻՍՏՅԸ ՍԱՅՅԻՐԷՅԻ ՄԻԹԱԼԻԳ ՂԱԶԷԹԱ

ԱՍԻԹԱՆԷ ԲԵԱՆՈՒՆԻ ԷՎՎԷԼ 27

Ռ—մ—մէ բ—հանի մեճլիսինին զիյնէթի.

Բօմատա Ումումի Բուհանի մէճլիսինին զիյնէթի վէ ալայը Էնտէբանտանա Պէյժ զաղէթասընին դէ կտեմբէր 8 թարիխէ Բօմատան ալտըրը պիր մէքթուպտա շու վէճհիլէ նագլ ու թարիֆ օլունմուշ տուր։

«Պու սապահ, Ումումի Բուհանի մէճլիսինին քիւշատը զիյնէթի, Սանթ Անճէլօ գալասընան թօրլար էնտախթը իլէ խապէր վէրիլմիշ տիր։

Սապահէն իքի մէ իւչ սաաթը զարֆընտա, գարտինալլար, բաթրիյէրներ, նախագահլար, սէրբիսգոպոսլար, բիսգոպոսլար, Լապէլէր վէ գերապայծառիւնլանը թաշրյանլար հէման ալթը եիւզ բէհապին այրը այրը վաթիգան սարայընա կիտիպ, օրատա Էկլիսէյի բուհանիյէլէրինի իքսա կյլէտիքտէն սօղրա, Ս. Պետրոս քիլիսէսինին ավլուսու իւզէրինտէ քեայնի ճէսիմ սալատա թէճէմմիւ իթմիշլէր տիր։

Մէղքիւր սալա, քի օրատա «Լօժտը Պէնէտիքսիօն» վէ քէզալիք «Լօժտը Մալէտիքսիօն» թէմամյէ օլունապիլէն պէօյիւք պիր մինպէր օլուպ, քի բաբալար օրատան անանթէմա օգուրլար, դըրմըզը բամուգտան մէնսուճ թանթէլալար իլէ սաաէ սուրէթտէ թէզեին գելընմըշ իսի։ Սալա դաբուսունատան ուզագտա զայէթ սատէ պիր սուրը խորան վաղ օրմուշ օլուզունատա, Ումումի մէճլիսէ կիտճէք բէհապին պիրի պիրինտէն եիւքսէք իքի սըրա իւզէրինէ դօնուրմուշ օլան գանաբէլէրտէ օթուրմուշլար տըր։

Սաաթ իւչ պուչուգտա Բաբա հաղրէթլէրի, էլչիսէյի բուհանիյէսինի լապիս օլատուզու Բօլին մատուռունատան չըգըպ, սալայա տուխուլ իլէ, տօղրու սուրը խորանըն էօնիւնտէ տիզ չէօքտիւքտէն սօղրա, Ս. Գրիգոր տուատը օգունմայա պաշլանմըշ վէ Բաբա հաղրէթլէրինէ մախսուս օլան Մատուռուն երդիչլէրի դաստա օգումուշլար տըր։

Պու միւտէթ զարֆընտա, կերէք բահիպլէրվէ կերէք խամէն օլան բուհպան թարիգաթլարընատան օլան վէքիլլէր, քէնտի մէճլիսլէրի թէկգատիւմինճէ, Վաթիգանէն պէօյիւք նէրտիվէնի վէ Ս. Պետրոս քիլիսէսինին ավլուսու, վէ քիլիսէնին տախիլինտէ սըրա իլէ տիզիլմիշլէր տիր։

Միւմայիլէյհիմ վէքիլլէր սայրճա չօգ տէյիլլէր իսի, չինքի Բաբա հաղրէթլէրի, իշպու մուգատատէս կիւնլունատա, պիր թաղըմ խոստովանահայրլարրն ոտֆատրուն նարրընը օղ դիյնէթտէն մահրում իթմէք իսթէմէմիշ տիր։ Էվէրչի Բօմանէն պիր թիւն բուհպան զիւմրէսի մէզքիւր զիյնէթտէ հազըր պուլունա իսի, չօգ ճէմիյէթ օլուր իսի։

Արարողապետ պու ճէմիյէթլի մանատրը բահիպլէրինի վէ բաբասալարընը պիր աղ սըրասընա դօյոուգտա, Մէճլիս բուհպանները, Պըչուր թաղիր օլունան պիր նէվի չուհատան եարըլմըշ օլան ուզուն էթէքլի էլչիսէլէրինի կիյինմիշ օն իքի խասէմէնին օմուզլարընատա Բաբալարա մախսուս օլան թահտրավանա բարիգ օլան Բաբա հաղրէթլէրինէն էօնիւնտէն կիտիպ, Բաբա հաղրէթլէրինին էթրաֆընատան տախի քէնտի մուհաֆազասընա թայէին օլան ասքէր պէօյիւս, Զվիչէրիլերտէն միւրէքքէպ մուհաֆըզլար, գուրէնա վէ խատէմէլէրի, սարայ բիսգոպոսլարը, բուհանի թարիգաթլար բուէսասալարը վէ սայիրէ բէֆգաթ կյլէմէքտէ իսի։

Սաաթ տէօրթտէ Բաբա հաղրէթլէրի Ս. Պետրոս քիլիսէսի գաբուսու էօնիւնէ եէթիշէյ, քիւրսիսին տէն աշաղը էնմիշ, վէ այագլա սուրբ Սկիհին վաղ օլունմուշ օլատուղու խորանա տօղրու կիթմիշ տիր։ Օլ տագիդէյ պատար երդիչլէր սուս օլուպ, Բաբա հաղրէթլէրի տախի տուատընը օգումուշ տուր։

Պատէհու Բուհանի բէյէրլէր, Գարտինալլար ղիւմրէսի վէ Բաբա հաղրէթլէրի արգասընատա, կիտիպ Ումումի մէճլիսատէ քէնտիլէրէ մախսուս վաղ օլունան քիւրսիլէրէ օթուրմուշլար տըր։

Օլ արատա, մէճլիսին գաբուլարը գաբանըպ, էհալի իչէրատէ օլան չէյլէրի կէօրէմէմիշ տիր. լաքին բրօկրամ էվվէլտէն նէշր օլունատուղունատան, սիզէ օլանը պիլմիրէպիլիրսիզ։

Թէզեինատի զայէթ սատէ վէ տիլրիւպա տըր։ Եօրթու կիւնլէրինատէ Բօմա քիլիսէլէրինատէ ատմանարդը կիպի չուհալար, բիւսքիւլլէր վէ շէրիտլէր օրատա կէօրիւլմէմիշ տիր։

Իչէրիսի վէ սիւթիւնլէր թէզեինատը զվէ Բաբա հաղրէթլէրինէ մախսուս դաղ օլունան քիւրսի, միւշարիէյհին Գուտատասը շէրիֆ թաղտիս կյլէտկի կիւնլէրատէ սուրբ Պետրոս քիլիսէսինատէ դասըն իչէրլէրինէ գօնուլան թահտիտա պէնդէր իսի։ Գարտինալլարին օթուրատուգլարը քիւրսիլէր կիւղել հալըլար իլէ ատմանմըշ իսէ տէ, տէպատէպէլի տէյիլ իսի. բիսգոպոսլարին օթուրատուգլարը սանատալիյէլէր իւզէրինէ, սարը բէնքլի պիրէր չիչէք իշլէնմիշ օլան եէշիլ հալը իլէ էօրթիւլմուշ, վէ ատիգ ուսմի մէճլիսլէր բէսիրիլէրինին թասվիրլէրի բէնճէրէլէր վէ իքի պէօյիւք քէմերլէր արասընատա թալիգ օլունմուշատուրքի, օլ քէմերլերտէ հիւքմարլարա, բրէնսլէրէ, էլչիլերէ վէ սայիր պաղը իմթիյազլը դէվլաթմախսուս օլարադ իքի սընըֆ իւզէրինէ քիւրսիլէր վաղ օլունմուշ, վէլհասըլ, Ցօղ ու զունճու Պիոս Բաբա հաղրէթլերի տախի հիսապ օլունարադ, Ումումի բուհանի Մէճլիսլեր տավէթ իթմիշ օլան Բաբալարը բէսիրիլեն թաղտիմ իտէն զէմինի ալթուն եալտըզլը օլան օն սէքիզ թասվիրլեր պուլունմուշ —ը։

Սալօնուն օրթասընատա վաղ օլունան պիր խորանըն իւզէրինէ, Գարտինալլար բէյիսինին իքինճիսի Գարտինալ Բալթրիցի պիր ճայնաւոր պատարագ իթմիշ տիր քի, Բաբա հաղրէթլէրինին օրհնութիւն վէ ներսալաթիւնու իլէ խիթամբէզիր օլմուշ տուր։

Մատուռուն բաբասալարը էլի իլէ խորանըն իւզէրինէ թասվիր չէքիլմատէ պիր պէօյիւք դրգակալ գուրուլմուշ վէ մէճլիսին սըր քեսթիպլի տախի, պէօյիւք բէսմ իլէ Ազիզ քիթապալարը օնուն իւզէրինէ վաղ իթմիշ տիր։ Այնի օր սեղանըն իւզէրինէ Բաբա հաղրէթլերինին էլչիսէի բուհանիյէսի տիւղիւլիւպ, պատէհու Բաբա հաղրէթլերի սարկաւագ մէնէֆտինատէ օլան պիր գարտինալըն էլի իլէ կիյինմիշ օլ էսվապարը վէ քէնտիյէ հաղըրլամըշ օլան քիւրսիյէ օթուրուպ, պիլթիւն մէճլիս ապալարը սըրա իլէ կէլիպ Բաբա հաղրէթլերինին տէսթիքի տիզինի վէ այաղընը պուս խաէրէք իսլրագը իթաաթ կյլէմիշլեր տիր։

Օնտան սօղրա, Բաբա հաղրէթլերի մէճլիս ապալարընա նասիհաթ եօլու պիր նումզ իրասա իթտիքտէն սօղրա, Տէր ողորմեաց տուալարը օգունմայա պաշլանմըշ վէ Ս—ԲԷՐ ՎԷՆՕՈՒՄ տուասընին իչ տէֆա թէքէրիւրի իլէ խիթամ պուլմուշ տուր։

Իլք թէճէմմիւ իչէն ինճիլի չէրիֆին մալիւմ օլան պիր ճիւմլէսի օգունմաղա, ումումի մէճլիսին զիյնէթինէ տէվամ օլունմուշ վէ ինճիլի չէրիֆ պաս էլ դրաաթ պաշ արարզաղատ եիւքսէք սէս իլէ, շու ատիտէքի քէլամլարը եանի Է—ՆԵՆԴ ՕՆԴԷ ԸՆՕՈՒՆ ՆՕՆ ՀԱՂԻՆՐ ԲՕՆԼԷՔՕ եանի (պու մէճլիսատէ եէրլէրի օլմայանլարըն ճիւմլէսի սըշարը չըգըմըշար։) թէքէլլիւմ իթմիշ տիր։

Քէչիլէր, երդիչլէր վէ սայիրլեր մէճլիսատէն սըշարը չըգըրդատան սօղրա, աղիպ բէտերլեր քէնտի քիւրսիլերինատէ եալընըզճա օթուրարուգլարընատա, սըր քեսթիպլ միմպերէ չըգըպ մէճլիսին քիւշատընա տայիր էմինամէի գըրատաթ իլէ, մէճլիս աղալարընը քէնտի գարտալարընը վէրմէյէ տավէթ իլլէտիյինատէն, գուրալար թօբլ նմըշ վէ Բաբա հաղրէթլերինին քեսաթիպլերինատէն գայա օլունմուշլար տըր։ Օլ վագէթ գաբուլար աշըմըշ վէ սըրքեսաթիպլի միմպերինատէն դաշ գուրա թօբլանտըգընը իլան կյլէմիշ տիր։ Վէլհասըլ զիյնէթի մէզքիւրէ Բաբա հաղրէթլերինին պաշլատըգը թէ—ՊԷ—Ռ տուասը իլէ խիթամ պուլմուշ տուր։

1869

Սէնէի մէղքուրէ, Մէհմէտ իքի Օսմանլիյէ իչին հէման պէօյիւք պիր մուհարէպէ մուխթարաթը իլէ պաշլամըշ խէտէ, ասայիշի ումումիյէ իլէ խիթամ պուլմուշ տուր։ Ուֆուգատա երդըլան պուլութլար տաղըլըպ, հավայա քիւշայիշ կէլմիշ, վէ Տէվլէթի ալիյէնին խթիրզ պաղը տախիլէն վէ խարճէն իպդա դրլըմըշ տըր տէնիլէպիր։ Տէվլէթի Ալիյէնին, Լունանա հիւքիւմէթի իլէ օլան գաթի մուամէլաթ վէ իխթիլաֆաթը, 1868 սէնէսինին խիթամընա օն պէշ կիւն դալտրդը միւտաէթ զարֆընատա, կիրիտ մէսէլէսինատէ Լունան դաֆնէթօատունուն իթթիֆաղ կյլէտկի թաբիգի բօյ իթթիֆատասընա հաղ գալը հադդսըզ մուհարիբ վէ միւշէվվիդ զամն օլունան Բուսիա հիւքիւմէթի, սէֆիրլերին թէվաուլթու իլէ ուսթալըդը մէսէլէի մէղպուրէյէ միւտաֆէլէ իտիպ, վէ տիւէլի սայիրէ տախի Բուսիանընպու թաֆսսիլաթունու քէմալի մէճմունկյէթ վէ կէմկյէթ իլէ գապուլ խաէրէք, վէ Տէվլէթի Ալիյէ, տախի տէվլէթլու Ալի բաշա հաղրէթլերինին ի—ԼԻՄ—ՊՈ—ՄՈՆ հիւքիւմէթի Լունանկյէ թարաֆընատան վէրիլէճէք թարգիյէնին խարիդ վէ ուսուլինի թայէին իչին Տիւէլի մուազամա վէքիլլերինատէն միւրէքքէպ մէճլիսին ինթիգատընա բայի մուվաֆֆագաթ իրայէ կյլէմէսի իլէ, աշիքար խուսուսմէթլեր հէյեթի քէսպ իթմէմիշ տիր։ Պինատէն ալէյհ, ինկիլթէրրա, Ֆրանսա, Աւսթրիա, Բրուսիա, Բուսիա, Տէվլէթի Ալիյէ վէքիլլերինատէն միւրէթթէպ մէճլիս—Լունան հիւքիւմէթի վէքիլի, մէճլիսի մէղքիւրուն միւզաքերաթընա իլհաղ օլմայըպ, անճագ ըէյ պէյան կյլէմէսի շարթը իլէ տա-

վէթ օլունտուղունտան, մէճլիսէ տախիլ օլմաղը հալէ — Ցունիար 9 տա փարիսաէ թէճէմմիւ իթմիշ, վէ տէօրթ տէֆա թէճէմմիւ իյլէտիքտէն սօղրա, հուդուտու միլէլ ահքեամընճա հարաքէթ իյլէմէսինի հիւքիւմէթի Եունանիյէյէ թէպլիղ ու թէնպիհէ գարար վէրմիշ տիր ։ Մէճլիսի մէզքիւր թարաֆընտան իչպու գարարը միւթէզամմին թէրթիպ օլունան մազպաթա, ղահիրէն օլան կիւճլիւքլէրտէն սօղրա, Եունան գրալը վէ մինիսթրօլարը թարաֆընտան գապուլ օլունմուշ օլտուղունտան, Պապը Ալի տախի քէնտի [illegible] կէրի ալմըշ, վէ պու վէճհլէ մէսէլէի մէզպուրէ հալլ ու թէսվիյէ օլմուշ տուր ։ Բու սիմնըն իչպու [illegible] թարիգի իլէ, Ցէվլէթի Ալիյէ, Կիրիտ իխթիլալընը Եունան հիւքիւմէթինին իաթիանէ վէ մուավէնէթինտէն մահրում իտէրէք, մաթլուպլյէտուրի չէյլէրէ խիւլասա տէսմէրէս օլտուղու հալտէ, Եունան հիւքիւմէթի իլէ Պապը Ալինին տօղրուտան տօղրու, Թաղրիգաթընա տուչար օլմադ թէնէզզիւլինտէն խէլաս օլմուշ տուր ։ Հիւքիւմէթի Եունանիյէ թարաֆընտան իճրա օլունան իչպու մուավէնէթ արտը քեսիլտիյի անտէ, աթէշի իխթիլալ տէր հալ սիւքիւնէթ պուլմուշ վէ տէվլէթլու Ալի բաշա հազրէթլէրի փետրուարըն 2 սինտէ, ատայի հալին իպգաաը զըմնընտա իճապ իտէն թէֆէրրիւաթը մատտէնին իճրասընը Կիրիտ վալիսինէ թէրք պիրլէ ավտէթ պույուրմուշ տուր ։ Պատէհու Կիրիտտէ ումումու միլքիյէճէ իսլահաթը ազիմէյի իճրա իտէճէք զէվաթըն վէ պա խուսուս եէնի Նասպ օլունան խրիսթիյան մէմուրլարըն թաթպիքաթլարը սէպէպի իլէ. [illegible] սըյաթը խայրխահանէսի չիմտիյէ տէկին լայըգը վէճհ ուզրէ իճրա օլունմամըշ տըր ։

Օլ էսնալարտա, Ցէվլէթի Ալիյէ ծէզայիր պաշըը Սէֆ[illegible]ատէ պու վէճհիլէ քէնտի հիւքմ ու թէէսիրինի պիլմուվաֆագիյէթ ինֆազ իյլէտիքտէ, Եօթէսէ միլլէթի Օսմանիյէնին պիրինիք ֆախր ու շէրէֆի նէճմի, ուֆուգու Ղարպտա սէօնմիւշ սիւր ։ փետրուար 11 տէ Ֆուատ բաշա նիս շէհրինտէ իրթիհալը տարը պագայի յէյի, օն պէշ կիւն սօղրա միւթէվէֆանըն ճէնազէսի, պիր գըթա Ֆրանսըզ հարպ վափօրու իլէ Սթանպօլա կէթիրթիլմիշ, վէ 28 տէ, օլ վագըթա գատար պիր Օսմանլը վիւքէլասընա օլունմատըգ րէսմի ալայ վէ խըրճախըրճ իգտիհամ իլէ Նաշէսի Սթամպօլտա տէֆն իտիլմիշ տիր ։ Զէնա մահ սօղրա եանի Սեպտեմբեր այընտա մէրգում վիւքէլանըն գայէմինտէն չըգմըշ զանն օլունան Վ[illegible] սէրնամէսի իլէ պիր պահսընտա Ցէվլէթի Ալիյէնին ահվալը հազըրէսի վէ քէնտի մէմնէտաշլարընըն սահիհ բօլիթիգասը հագգընտա պէյանը միւթալաաթ օլունմուշ, վէ վիւքէլայի ֆիխամ հազարաթը, հազըգաթէն Ֆուատ բաշանըն գայէմինտէն չըգմըշ օլմասա պիլէ, պու սէնէ միւգու պուլան պիր վագաա հագգընտա մէզքիւր պահսատա պէյան գըլընտըղը կիպի, անըն էֆքեարը մէշհուրէսինէ բիայէթ իտէրլէր իտի ։ Ֆուատ բաշանըն վէֆաթը սէպէպի իլէ փետրուար այը էվասիթինտէ վիւքէլա թէպէտտիւլաթը վագը օլուպ, տէվլէթլու Ալի բաշա հազրէթլէրի, Սատրազամլըգ բայէսի իլէ պէրապէր Խարիճիյէ Նազըրը, տէվլէթլու Ֆեհմի բաշա հազրէթլէրի, Հիւմարի Պաղտատ վալիսի պուլունան տէվլէթլու Միտհաթ բաշա հազրէթլէրինին եէրինէ Շուրայի Ցէվլէթ րէյիսի վէ տէվլէթլու Սատըգ էֆէնտի հազրէթլէրի րիւթպէի վէզարէթ իլէ մալիյէ Նազըրը օլմուշլար վէ տէվլէթլու Րուշտի բաշա հազրէթլէրի, զաթը Սատարէթփէնահիլէրինին մէմուրիյէթինի թախֆիֆ իչին եէնի իհտաս օլունան, Խազինէի խասսա մէմուրիյէթինէ վէ տախիլիյէ Նազարէթինէ կէչմիշ տիր ։ Օլ այ զարֆընտա, Ճէնէպլէրին Օսմանլը թէպաասը օլմալարը հագգընտա թէրթիպ օլունան գանուն նէշր ու իլան օլունմուշ իտէ տէ, գանունու մէզքիւր էքսէրի տուէլի իւրոբանըն վէ Ամէրիգա հիւքիւմէթլէրինին գաւանինինէ մուղայիր վէ խալիճէ ալըր շարթլարը մունաքըղ օլտուղունտան չիմտիյէ գատար իճրասըզ գալմըշ տըր. Պու խուսուսա Ամէրիգա հիւքիւմէթի, Միւթթէֆիգա Ամէրիգանըն գանունու ահքեամընը իճրա իտէճէք Օսմանլը թէպաալարընըն վէճհլէ Ամէրիգալը օլմալարը մաատէսինէ կէլինճէ, հիւքիւմէթի սէնիյէ գանուննամէսինին իճրասընը րէտտ իթմիշ տիր ։

Թայեինի հուտուտ մատտէսինին եսկի իխթիլաֆընտան տօլայը, Իրան տէվլէթի պէհիյէսի իլէ Պապը Ալի արասընտա վագը օլան միւնազէաթը պայիտէ պաղլարը Մարտտա գաթ օլմագ տէրէճէլէրինէ վարըլ օլմայա պիր չէյ գալմամըշ իտէ տէ, Տէրսաատէթտէ վէ Թէհրանտա մուգիմ իւնկիլթէրրա վէ Բուսիա սէֆիրլէրի թէվասսութու իլէ մէսէլէ հալլ ու թէսվիյէ օլմուշ, վէ Սունիթ վէ Շիիթ մէզհէպլէրի պէյնինտէ եէնիտէն պիր միւսալէհա վագը օլմուշ տուր ։

Օլ այտա, Սըրպատ նամը իլէ մալիւմ օլան պիր թագըմ Օսմանլը ա[illegible] սայըր պիր ուֆագ [illegible] սահա զուհուր իթմիշ, վէ մէզքիւր ճէզիրէլէր էհալիսի թարաֆընտան ընթիխապ օլունան [illegible] վէքիլլէր փարիսէ վէ Լօնտրայա թէշէքքիւյէ կիթմիշլէր իսէ տէ, պիլիթթապի, Լօրտ Գլարէնտըն վէ Մ. տը Լավալէթ մէզքիւր թէշէքքիւրլէրինի [illegible] տիր ։ Սօղրատան Պապը Ալի քէնտի իսլահաթլարընը պիլա մուգավէմէթ օրատա իճրա իթմիշ, վէ Սիմի ատասընտան Նիգարիսյա գատար միւմթէտ օլան քեաֆֆէյի ճէզայիրտէ, թէքլիֆ օլունմուշ օլան մուսահէտաթ վէ իմթիյազաթ մուվաֆըգ օլարագ, չիմտի վիլայէթ Նիզամնամէսի ճարի տիր ։ 1869 սէնէսի ապրիլ այը, սօղրատան Ցէրսաատէթէ թէշրիֆ իտէն իմբէրաթօր, իմբէրաթօրիչա վէ բրէնսլէրտէն էվվէլ կէլէն բրէնս վէ բրէնսէս տը կալըն թէշրիֆի իլէ պու սէնէնին թարիխինէ գիրէր չյան տըր ։ Միւշարիւլէյհիւմա բրէնս վէ բրէնսէս իւք էվվէլ «Լօրտ վէ Լատի բէնֆրիւ» նամը այլա Մըսըրա [illegible] իթմիշ իքէն, Ցէրսաատէթէ սըֆամըը րէսմիյէլէրի իլէ թէշրիֆ իյլէմիշլէր, վէ պիր հաֆթա իգամէթլէրինտէ կէրէք էվվէլ վէ կէրէք սօղրա, ինկիլրամամը ֆայիգա իլյաղ օլունմուշ տուր ։

Մ. վան տէր Էյմէ գումանտասընըն պաշա չըգարըլմասըղը Բումէլի տէմիր եօլլարը իմթիյազընը Մ. Հիրշէ իհալէ իտէն իրատէի սէնիյէ մայիստէ չէրէֆ թէալլիւգ իթմիշ տիր ։ Իրատէի Շահանէ, Խազինէի ճէլիլէ իւզէրինէ աղըր վէրկիլէր վազ իթմայի իլէ պէրապէր, Պէլճիգալը սահիպ իմթիյալարընըն հէնուզ պաշլատըգլարը իշի թէքմիլ իտէպիլէճէք միգտար սէրմայէյի եէնի իմթիյազ սահիպլէրինին թօբլամայա մուգթէտիր օլաճագլարընը իւմիտվար իտէն չարթլարը հավի տիր ։ Լաքին իւմիտի մէզքիւր հէնուզ հուսուլ կէլմէմիշ վէ պու սէնէ տախի իչպու թէշէպպիւսի զիմնըն սայըր պիր զայըֆ մուվաֆֆագիյէթի իլէ կէչմիշ տիր, վէ իքինճիսի տէ պիրինճիսի կիպի, մէզքիւր թասավվուրուն իճրասընա իգթիզա իտէն սէրմայէյի թէտարիքտէ պօշա չըգմամըշլար, ումուրու Նաֆիա Նազարէթինտէն զիյատէ ճէպէլի Լըպանան վալիլիյինտէն խօշնուտ օլան տէվլէթլու Ցավուտ բաշա հազրէթլէրի, Ցէվայիրի ընտիյէտէ սէյյէնտիյէնէ կէօրէ, իքի տէֆա Լըբրօյա կիթտիքտէն վէ չիմտիյէ տէկին պիր հէսապը նէթիճէյի մուճիպ օլմայան մուխաբէրաթ իչին օրատա հէման այլը գատար գալըրգատան սօղրա խաթիֆա իյլէտիյի անճագ մէզքիւր մատտէտէն տօլայը օլտուղու միւնասիպ կէօրիւնիւր ։ Հիւքիւմէթի սէնիյէ վէ էհալիսինին գաթիէն սէմէրատը հասէնէսինէ պէքլէտիքլէրի պիր թասավվուրուն հիւսնի նէթիճէսինի 1870 տէ կէօրիւլէպիլէճէյի մէմուլ տուր ։

Զաթէն փետրվար այընտա Խըտիվը Մըսըրըն էֆքեար վէ թասավվուրաթը իւզէրինէ, հիւքիւմէթի Սէնիյէնին տիգգաթ վէ իթինասընը տավէթ իթմիշ իտիք, վէ օտա էօլէ սէօզլէր իլէ քի, զաթը Խըտիվիյէրին թաիր ու հարէքէթի, միւթէհայիմէսի, քեամիլէն թաստիգ իյլէմիշ տիր ։ Օլ վագըթտան պէրու, միւշարիւլէյհին Նիյէթի մախսուսէսի, տէվլէթի Ալիյէ իլէ միւպային օլտուղու պագլարտան սիւքիւնիւ, վէ Մէհէմմէտ Ալինին խիւլէֆասընը ֆիլլէ կէթիւրէրէք, Թէպրիգտէն Պապ էլ Մանտէպէ վէ Թարապուլուսու Ղարպտան Ցարֆուրա գատար հիւքմիւ օլան պիր Արապ փատիշահլըղընը իհտաս իթմէք օլտուղու, իւչ վէ եախօտ տէօրթ սէնէտէն պէրու Թուրթաղու Թարիգ ու հարէքէթինէ աթֆը նազարը տիգգաթ վէ իթինա իտէնլէրէ միւսթէպան իտի ։ Խըտիվի Մըսըր պու նիյէթինէ վասըլ օլմագ իչին աչըքեար իթթիֆագ իյլէտիյի իւք Թարիդ, մէհաքիմ վէ մէճլիսին թանզիմի պէհանէսի իլէ, Մըսըր մուահէտաթընըն լաղվը զըմնընտա պիլա բուսաթ սիւէյլի ճէնէպլէրէ իլէ մուխապէրաթա կիրիշմէյէ կըյամ իյլէտիսի տիր, պու պապտէ օլան թէքլիֆլէրի մէսարիֆի քիւլլիյէյի մուճիպ օլուրգատան սօղրա տախի մուվաֆֆագիյէթ պուլմամըշ տըր ։ Լաքին Խըտիվ հազրէթլէրի իւմիտինի գաթ իթմէյիպ, էվվէլքինտէն տահա զիյատէ տաճէ սարֆ իտէրէք, զէվաթը րէսմիյէ վէ էհալինին էֆքեարը ուզէրինէ թէէսիր րէյտա իթմէք իչին, քէնտի էն մէհարէթլի մէմուրու օլան սաատէթլու Նուպար բաշա հազրէթլէրինի փետրվար այընտա թէքրարէն Աւրուբայա կէօնտէրմիշ տիր ։

Ցիրայէթլի Էսմէնի տէրմէյան օլունան մուահէտէսի էճնէպիյէնին լաղվընա քէնտի քէնտինի ավտաթ կէօսթէրէրէք, լաքին տօղրուտան հիւքըմտարանը Սիւէյչ գանալը քիւշատընա տավէթ իթմէք պէհանէսի իլէ ամիրի օլան Խըտիվի Մըսըր րըն պիր գաչ այ սօղրա իթմիշ ի[illegible] օլան էօլճիւլուղունա պիր էօլ հազըրլայարագ, Աւրուպանըն հէման քեաֆֆէի բայթախթլարընը տօլաշմըշ տըր ։ Խըտիվ հազրէթլէրի, Վէնէտիկ, Պրիսթոլ, Վիէննա, Պէրլին, Փարիզ վէ Լօնտրայա կիտիպ, հիւքիւմտարլարըն հէր պիրիսի թարաֆընտան, տէվլէթի Ալիյէ թապիյի պուլունտուղու ճիհէթլէ, մէսնէտինտէն զիյատէ իսթիրամաթլա գապուլ օլունմըշ տըր ։ Հալպուքի Պէրլինտէ պիլէ պիր վիլայէթ վալիսի կիպի գապուլ օլունմուշ տուր ։ Լաքին Սթամպօլա էվվէլճէն խապէր վէրմէքսիզին, իմբէրաթօրլարը, գրալլարը վէ բրէնսլէրի հէմմէմանէտի կիպի Սիւէյիշ գանալը գիւշատընա տավէթ իթմիշ, վէ նիհայէթ տէվլէթի Ալիյէնին րէսմէն Նազարը տիգգաթընը տավէթ իտէճէք սուրէթտէ [illegible] թաթգիրի Թուրթմուշ տուր ։ Մէզքիւր միւթալէաթ տէրհալ պիր Նօթա սուրէթի իլէ Սատրազամ հազրէթլէրի ճանիպինտէն, սիւֆէրայի էճնէպիյէնէզտէնտէ պուլունան Օսմանլը սէֆիրլէրինէ թէպլիղ գըլընմըշ տըր ։ Զաթը Սատարէթփէնահիլէրի, մէզքիւր նօթատա, Խըտիվ հազրէթլէրինին էֆքեար վէ միւլահազաթընտան թէշէքքիւր իթմէքտէ, վէ Խըտիվ հազրէթլէրի թարաֆընտան օլունան սավէթլէր պօշ վէ զայըֆ միւնասիպ պիր չէյ օլամազ տուղունու պիլտիրմէքտէ իտի ։ Հաթթա տէվլէթլու Մուսթաֆա Ֆազըլ բաշա հազրէթլէրի քի, Խըտիվի վագըթ օլան պէրի վիւքէլայի ֆիխամ հազարաթը իլէ պէյնլէրինտէ պիրուտէթ վագը օլմուշ օլտուղունտան, մէմալիքի Ճէնէպիյէտէ պուլունմագտա իտի, Սթամպօլա չաղըրըլըպ, վէ միւշարիլէյհ հազրէթլէրի Բուսճուգա մուվասէլէթ իյլէտիքտէ, հիւքիւմէթի Մըսըրիյէ թէրաֆընտան իհթիրամաթը փէվգէլատէ իպրազ օլունմուշ տուր ։ Խըտիվ հազրէթլէրի, պունլարըն խապէրինի ալըր ալմազ, Էւրոպատա օլան սէյահաթընը թաճիլ իլէ, վէ Բուսիա իմբէրաթօրու Դըրըմտա քէնտի վիզիթասը գապուլինի րէտտ իթմիւքտէն սօղրա, յուչիւ այը սօնլարընտա չար [illegible] Մըսըրա աւտէթ իթմիշ տիր ։ Պիր հաֆթա սօղրա, Սատրազամ հազրէթլէրի, Խըտիվ հազրէթլէրի թարաֆընտան ղուհուրա կէլէն մանօվրալար, հիւքիւմէթի Սէնիյէնին սաէմը խօշնուտիյէթինի միւսթէվճիպ օլտուղունու, րէսմէն վէ թահրիրէն հիւքիւմէթի Մըսրիյէյէ պէյան իլէ պէրապէր իյզահաթ թալէպ իյլէմիշ տիր ։ Խըտիվ հազրէթլէրի, ճէվապնամէսինտէ քէնտիսինին թէօհմէթլի օլմատըղընը իտտիա իլէ, թէսլիմիյէթի զիմնէթ չալըշմըշ տըր. — Եանի Սատրազամ հազրէթլէրինին թահրիր իյլէտիյի մէքթուպտա միւնաքըշ օլան ազմլարը գապուլ իթմէյիպ, քէնտի հուգուգ վէ իմթիյազաթընտան պահս վէ գաթան թէճավիւզ իթմէտիյինի իտտիա իտէր իտի ։ Պունուն իւզէրինէ տէվլէթլու Ալի բաշա հազրէթլէրի, տէվլէթի Ալիյէնին իչթիքեալլարընը տահա իյզահ սուրէթտէ թէքրիր իլէ, չու աթիտէքի չարթլարը րէսմէն խատըր իթմիշ տիր ։

1. 1868 ֆէրմանը Ալինին ահքեամընա թէվֆիգան, հիւքիւմէթի Մըսըրիյէնին օրտուսու 30,000 Նաֆաստա թէճավիզ իտմէյէ.

2. Խըտիվ հազրէթլէրի թարաֆընտան իւրոբատա սըբարըշ օլունան կէմիլէր Թիւֆէնկլէրին վէ ղըրհըը սէֆինէլէրին, վէրկի տէրինէ հիւքիւմէթի Սէնիյէյէ եա թէրք վէ եախօտ իշթիրասը.

3. Մըսըրըն միւստագիլէն մուհասէպէ տէֆթէրլէրինին սէնէ պէ սէնէ տէվլէթի Ալիյէյէ թագտիմի.

4. Պունտան պէօյլէ, հիւքիւմէթի Մըսըրիյէնին, անճագ տալթանաթը Սէնիյէ սիւֆէրասը թէվասսութու իլէ տուֆէլի էճնէպիյէ իլէ միւնասէպաթտա պուլունմասը.

5. Էվվէլտէն հիւքիւմէթի Սէնիյէնին էմր ու րուխսաթը խոթ[illegible] օլունմատըգչա, էճնէպի մէմալիքին-

ատէ խմիգրաղ ագտ օլունմամասը։

6. Զամը հաղրէթի թռճատարիլէ-րին հէր սընըզ թէպասյի Մըսրի-յէսի իշին ատիլ վէ մէրահիմբէրվէր պիր հիւքիմէթ լայըզ օլան թան-ղիմաթը ահ.քեամը։ պունատան պէջ-լէ քեաֆֆէլի մէմալիքի Մըսրլյէտէ իճրա օլունմասը։ Պիթթատի պէջ-լէ պիր մաթբուաթ, մէսէլէնին հայլ-ու թէավիյէսինի թաճիլ ելմիշ, վէ խրտիվ հաղրէթլէրինին պալէատէ-քի շարթլարը դապուլ ելյէմէսի մէ-մուրլին դայրի օլմասը իլէ, հիւքի-մէթի սէնէյէյի մէզքիւր մաթբուաթ-լարընը թատիլէ մէճպուր ելյէմէք իւ-ղրէ, էլչիլէր պէր վէճհի միւթաա թէ-վասութ ելյէմիշլէր տիր։ Պու պատատ-ինէիլ թէրրա, Ֆրանսա, Աւսթրիա վէ Իթալիա սէֆիրլէրի միւտախէլէ ելյէ-միշլէր իսէ տէ, տէվլէթլու Ալի բաշա հաղրէթլէրի, նէզաքէթ վէ էյի պիր բօլեթիդա իլէ տէօրաիւնէ տէ միւսքիթ ճէվապլար վէրմիշ տիր։

Հոկտեմբերին սոն օն պէշ կիւնիւ վէ Նոյեմբերին իլք կիւնլէրի էսնասընտա իմբէրաթօրլարը վէ բրէնսլէրին պիրի պիրինի միւթէադրպէն օլան վիզի-թատարը, պիր այ դատար Ցէվլէթի ա-լեյէ իլէ Մըսը ը հիւքիւմէթի պէյնին-տէ օլան ելմիթիլաֆը թէավիյէսի-նի թէէլիր ելյէմիշ տիր։ Խաչակիր-լէրին վագթընտան պէրու Սթանպօլա թէչրիֆ իտէն իլք թաճատար Ֆրանսա իմբէրաթօրիչասը, հոկտեմբեր 14տէ միւվասէլէթ պույուրմուշ վէ Փարիսատէ իճրա օլունուղու դատար միւթանթան վէ տէպտէպէլի սուրէթատէ պիր հաֆ-թա դատար իպրաղը միհմանբէրվէրի օլունմուշ տուր։ Պատէհու արդատան եանի հոկտեմբեր 24տէ Բրուսիա բը-րէնսի տախի կելմիշ, վէ օնա տա պէշ կիւն դատար աղ իհթիրամաթ օլմա-մշ տըր, վէ հոկտեմբեր 28տէ, Ա-ւըսթրիա իմբէրաթօրու Սթանպօլա միւվասէլէթինատէ, քէնտի ադամլէթի-նէ լայըզ սուրէթատէ դապուլ ելյէթ պուլմուշ տուր։ Աւսթրիա իմբէրա-թօրու վէ Բրուսիա բրէնսի Գուստաս շէրիֆի տախի զկյարկէթ իտէրէք, Մը-սըրա միւթէվէճճիհէն ադիմէթ ելյէ-տիյի էսնալարտա, Սատրազամ հաղ-րէթլէրինին իլքինճի մէքթուպատնուն ճէվապը Մըսրրան կելմիշ տիր։ Մէզ-քիւր մէքթուպ, զահիրէն զայէթ մու-վաֆըգ, լաքին պաթընէն միւվաֆը-գը հալ օլմայան պիր դաչատագ եօլ-լու եազըմըշ իտի։ Լաքին իւշ սէ-ֆիրլէր, պու կիպի թահրիրատը էս-սասը իւղրինէ իլթիլաֆը մէզքիւ-րուն հալլ ու թէավիյէսինէ Պադը ա-լիյի եէնիտէն մէճպուր իմ հիշլեր ի-սէ տէ, տէվլէթլու Ալի բաշա հաղ-րէթլէրի, բուրի միւվաֆադ ամի իպրաղ իտէրէք, հիւքիւմէթի մէթպուատը-նըն հայիյէթի վէ մէնաֆիի մատատիյէ-սինին սէքթատար իլթիմէքլիյի դա-պուլ ելթմէմիշ տիր։

Մարտի Կէլէճէ։ Հաֆրա։
Լէքսանդր Հէրբարտ։

Շու աթիտէքի պէյանատէ (չիր-քիւլէր) թիւճարլարա տաղըլըզտան պաչգա, զաղէթալարտա տախի օ-գունմուշ տուր։

1 հոկտ. 1869.

«Պիր չիրքէթ թէչքիլի իլէ, պիրիսի Սթանպօլտա, վէ Միսսիս Գ. Տ. Սֆէձ-ձօ վէ դումբանեա թահթը իտարէսինտէ օլտուղու հալտէ, իւչ մահէլլատ պանքէր-լիք վէ գօմիսիօնճուլուգ էվլէրի քիչատ էյլէմիշ օլտուղումուշտու, զաթընդա պիլ-տիրմէքլիյի, քէնտիմիզճէ պիր չէրէֆ ատտ իտէրիզ։

«Մէզքիւր էվլէրտէն պիրիսի տախի Փարիսատէ միւսիս Վէրնիւտաքի վէ գում-բանեա թահթը իտարէսինտէ օլաճագ տըր։

«Վէ իւչինճիսիս տախի Լօնտրա-տա միւսիս Տ. Բօթօն վէ գումբանեա թահթը իտարէսինտէ օլաճագ տըր։

«Շիրքէթի մէզկուրէնին 50 պին ա-ատտ Օսմանլը միրասը, եասի 1,150,000 ֆրանգ սերմայէսի օլտուղատան պաչգա, Սթանպօլ պանքէրլէրինատէն չօգլարը տա-խի, գօմանսիթէր թարիդիյլէ մուավէնէթ իտէճէքլէրինատէն, հագդըմզտա իզհարը էմնիյէթ իլէ պայիսի իֆթիխարըմզ օլա-ճաղընզը էմէլի էղլէպիմիզատէն տիր։

Խմտի, մօնսիէօ, մէզքիւր խմզալարը-մըզը նօթատա ալմանըզը ըէճա իտէրէք, ռիայէթի ադիմէմիզի դապուլ ելյէմէնիզի թէմէնին իտէրիզ։

Մ. Գ. Տ. Սֆէձձօ. Սթանպօլտա խմզալատաճագ։

Մ. Բ. Վէրնիւտաքի, Փարիսատէ խմ-զալատաճագ։

Մ. Տ. Բօթօն Լօնտրատա խմզալա-տաճագ։

Պէյլէ շիրքէթլէրին կիւնատէն կիւ-նէ չօղալմասընտան, թիւճարլըզ վէ սայիր ախզ ու լեթա իլէ մէշղուլ օլան-լարըն իսթիֆատէ իտէճէքլէրի, վէ պինատէն ալէյհ, մէմալ իքիմիզատէ էմ-րի թիճարէթին քէսպի թարագը ի-տէճէկինատէ շիւբհէ եօք տուր։

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ. ՄԻԹԹԷՆԷՎԻՃԷ

Արշըիւդ Ալպէրթէ պիր մէ-մուրիյէթի մախսուսէ իհալէ օլունա-ճաղը պիր մատտէի մուդարրէրէ կի-պի վիէննատա տէվայիրի ըէմիյէտէ սէօյլէնիյօր, Արշիտիւգի միւմայիլէյհ, Բրուսիա դրալընընը վէլիի ահտը բրէնս Ֆրէտերիք—Կիյեօմտն մուդատատէմ Աւսթրիա խանէտանընա իթթիլի վիզի-թայա պէտէլ իտտէի վիզիթա ելյէ-մէք իւղրէ Եագընտա Պերլինէ կիտէ-ճէք տիր։ Արշիտիւգը միւմայիլէյհ օ-ըատան Բուսիա իմբէրաթօրու նէզտի-նէ իքինճի պիր մէմուրիյէթլէ կիտէ-ճէք իմիշ։ Գավիէն պէյան օլունտու-ղունա կէօրէ, մէմուրիյէթի մէզքիւ-ըէտէն մագսէտ, Գարատաղ մէսէլէսի հադդընտա պիր իթթիֆագ բէյտա իթմէք վէ պինատէն ալէյհ Լէհիսթան մէսէլէսի իւղրինէ միւքեալէմէ ելյէ-մէք տիր։

Լոնդրէնսէնսէ։

— Բրուսիա մէպուսան դամարա-սը 1870 պիւտճէսինի էքսէրիյէթի արա իլէ դապուլ իմմիշ տիր։

— Բրակա շէհրինատէ 2էք միլլէ-թի թարսֆրնատան նէշր օլունան պիր իլան, Ցալմաշ իալը դարընտաշլարընա մուավէնէթ իթմէք իշին, Աւսթրիա հիւքիւմէթինէ դարշը պիրահլանմա-յա Պլավլարը տավէթ իմմիշ տիր։

— Գավիէն պէյան օլունտուղու-նա նէզարէն, Պէյօղլունատան Պէօյիք-տէրէյ դատար ինչա օլունճաղ եէ-նի արապա եօլու թասավվուրու դա-պուլ օլունմուշ վէ միւտտէթի մաղիւմ օլմայարադ իճրա օլունճաղը զանն-օլունույօր, Մէզքիւր եօլուն խարի-թասընը չիզմաղ իշին Ֆրանսատան պիր միւ հէնտիս կէլմիշ տիր։ Բայթախ-թըն իմարը հադդընտա թադատմ օ-լունան լայիհալար տախի նազարը տիդ-դաթա ալընճաղ իմիշ։

— Աւսթրիա հիւքիւմէթի, մէպու-սան դամարալարը, քիւշատը կիւնիւ վիէննա ամէլէլերի թարաֆընտան զու-հուրա կելէն նիւմայիշի ադիմին միւ-ըէթթիպլերի հադդընտա մէմուլին զայրի թէտտպիրի չէտիտ իթթիխաղ իթմիշ տիր։ Վիւքէլա մէճլիսի ըէյսի դօնթ Թաաֆ, մէրդուման ամէլէլերին կէօնտերտիքլերի վէքիլէրի հուզու-ռունա դապուլ իլէ, խիլաֆը նիզամ վէ դանուն իճրա ելյէսիքլերի հարա-քէթի իսթիլալ ելյէտէն ասլայը մէր-դումանը թէբարիր իլէ իքթիֆա ելյէ-միշ իտի։ Բէյնի միւմայիլէյհ, էկէրչի իմբէրաթօրուն թահթը ըէյատէթինատէ մէպուսան դամարտարընը քիւշատ-տա պիր ույդունատուղու զուհուր ելյէմէնինատէն դօրդուլմատա իտի, հիւ-քիւմէթ, մէզքիւր հարաքէթի իսթի-լալ ելյէյի մէն ու տէֆէ թէրէատիս ա-իմմէյէճէյինի դամարատա պէյան ելյէմիշ իտի։ Շիմտի իշ իտակտիյինէ կէօրէ, տատա մահքէմէյէ չըզմըշ վէ միւֆտալէր տախի ալաղ ու կիրիֆթ օլունմուշ օլմասը, ալա մուհաքէմէյէ չէ-քիլէճէքլէր տիր։

—Դեկտեմբեր 14տէ Մէպուսան դա-մարասընընը իքինճի տէֆա ագտ օլունան մէճլիսինատէ, Մալիյէ նազրը Մ. Պրէս-թել, 1870 մարտ այընա դատար հիւ-քիւմէթ վէրկիլէրի գալտըրագիմէսինէ տայիր պիր լայիհա թագտիմ իթմիշ վէ պիւտճէյի շու վէճհէ թէրթիպ իմմիշ տիր։

1870 սէնէսի իշին օլունան մէտա-րիֆ 320,700,000 ֆիօրինէ պալիղ օլուպ, պինայէն ալէյհ 1868 պիւտ-ճէսինատէն 21 միլիօն ֆաղլա կէօրիւ-մէքտէ տիր։ Պու ֆաղլա, շըմէն տը ֆէր դումբանեալարընընը էսհամը իշին թէտիյէսի լաղըմ կելէն մէպալարը-տան հասըլ օլմուշտուր։ Էկէրչի մէպ-լաղը մէզպուր թէնզիլ օլուր իսէ, պիւտճէնին 17 պուչուգ միլեօնա վէ նիհայէթ մուտտէլատէ օլան պիր պու-չուգ միլեօն մէպլաղ տախի թէնզիլ օ-տուղու հալտէ, աչըգ 16 միլեօնա է-նէր։

Լանտուէր նամ նիզամը ճէտիտի ա-քէրի իշին օլունան մէտարիֆի ռէպէ-պինատէն կէչէն սէնէ իւզէրինէ իւչ պու-չուգ միլիօն ֆաղլա պուլմուշ տուր։ Մէ-արիֆի ումումիյէ պիւտճէսինին ֆաղ-լասը պիր միլիօնա պալիղ օլմաղտա, Մալիյէ նազարէթինին պիւտճէսի ֆաղ-լասը 1,400,000է, վէ թիճարէթ նա-զարէթինին պիւտճէսի ֆաղլասը 150 000է, վէ ցտավի նազարէթինին պիւտճէսի ֆաղլասը պիր միլիօնա վէ մէաշլարընընը ֆաղլասը 300,000 ֆիօ-րինէ, վէ շըմէն տը ֆէր լէվազիմաթը իշին օլան ֆաղլա 8,200,000է պալիղ օլմուշ, վէ հիւքիւմէթի հաղըրէնին պօրճու 3 միլիօն ֆաղլա պուլմուշ տուր։

Պու մէտարիֆլէրի դաբամագ ի-շին 7 միլիօն վարիտաթը թէզայիւ-տի լաղըմ տըր։

Մալիյէ նազրը տէր քի, պիւտ-ճէնին աչըգընը դաբամագ իշին իս-թիդրաղ իտիլմէյէճէք տիր։ Միւմա-յիլէյհ, եագընտա 1868 սէնէսի հի-սասընընը միւֆրէտաթընը թադատիմ ի-տէճէյինի վատ ելյէմիշ տիր քի, պու-նունա պա սէնէնին աչըգը 14 մի-լիօնա պալիղ օլտուղու աղնաշըվա-ճագ տըր։

— Կաղէթ տը Ֆրէյ նամ զադէ-թանընը պէյանընա նէզարէն, Շիմա-լի Շէզվիկին մէպուսանընտան Մ. Ֆրիւժէր վէ Մ. Ամլման քի, Բրու-սիա նիզամնամէսինէ սատրգ պու-լունմաղա եէմին վէրմէմիշլէր իտի, Բրակա ահանամէսինին 3 ինճի պէն-տին իճրասը հադդընտա Բրուսիա դը-ըալընա պիր մէքթուպ կէօնտէրմիշ-լէր տիր։ Մէրդուման մէպուսլար մէզքիւր մէքթուպտա, քէնտի մագ-սէտլէրի, պիր հէյէճանը մուճիպ օլ-մագ օլմայըզ, իլլա, թէատատիֆ էյ-լեսիքլերի կիւճլիքլէր մահվ օլ-սուդատան սոնրա Շիմալի Շէզվիկ մէսէլէսի հադդընտա Բրուսիա դրա-լը թէրաֆընտան լյդահաթ իսթէմէք օլատուղունատան, դրալա միւրաճաաթ ելյէսիքլէրինի պէյան վէ պուպատէ Բրուսիա դրալընընն էֆֆէտարը նէ կատուկի դաթիէն լյդահ օլունմատըդ-ճա, հիւքիւմէթ միւրաճաաթատան կէրի տուրմայաճագլարընը իլավէ ելյէմիշլէր տիր։

Իզմիր ճանիպլինատէն թէրաֆընդա շու աթիտէքի մէքտուպ վասլ օլմուշ տուր։

Իզմիր 26 Նոյեմբեր 1869.

Վալիի վիլայէթի ալիշան տէվլէթ-լու Վէլիէտտին Բաշա հաղրէթլէրինին Իզմիրէ թէշրիֆ ասըքանէլէրինատէն պէրու. Այընն վիլայէթինին իսլահի ելզամ կելէն խատատաթ վէ ումուր մուհիմմէյի միւգթէդիյէ ըէյտէրբէյ միւշարիլէյհ հաղրէթլէրինին հիւ-մէմ վալանիհէմի տավէրիլլէրի իլէ վէ տէվիրէ չըգտըրընատա տախի, եանի լիվա վէ գաղալարընը ումուր վէ խատ-սուսաթը վագտալարընը թէսհիլ վէ թէս-վիյէլերի գրմիընատա թաշրայա թէշ-րիֆլէրինատէ, դայիմագամ վալի վէ միւ-ֆէթթիշ հիւքեամսէմահէթլու Մուս-թաֆա խայրուլլահ էֆֆէնտի հաղրէթ-լէրինին հիմմէթի իլէ բույրէք վէ խս-լահ օլընմագտա վէ ամմէնին արդը թէշէբբիւրինէ սպատի վէ հէմիշէ սու-այի էֆղուտնիի էօմրիս իդպալ շէհին-շահիյի թէրթիլ ղէպան վէ միւվաղը-պէթի դըլընմագտա օլատուղունան ին-շալլահ խթատա պատէմա տախի ռա-յէի մաալի վայէի բաուիշահի իլէ Այ-տըն վիլայէթ թէլէկրաֆ խանէի ա-միրլյէնին տախի եէվմ պէ եէվմ իս-լահի մէմուլգավի պուլունմուշտուր։ Յիւնքի չէնտ կիւն ադտէմ Մաղնիսատա պուլունտուղում որ բատա միւսթաճիլ պիր քէյֆիյէթ հագդընտա տախչամ-տան քէչիտ օլունան թէլէղրաֆ պիր սատթատա մահալինէ վասլ օլմասը մէմուլ իքէն ֆէրատտը կիւնիւ պէն-տէնիզ իզմիրէ կէլտիքտէն պէշ ալթը սատթ սոնրա ախշամ իսթիւ եանի թէմամ եիրմի պիր սատթ զարֆընտա թէլէղրաֆը մէզքիւր վասլ օլուպ օլ-հալտէ միւքեատեր վէ գյանդմի մու-ճիպ օլմուշ քի օր միւտտէթ զարֆընտա եաեան պիր ատէմ Մանիսատան իզ-միրէ կէօնտերիլմիշ օլա ճէվապընը տախի տահա էվէլճէ ալուպ կելճէյի շէքսիզ իտի։ պու պատատ թէլէղրաֆ խանէ նէզարէթը ճէլ իլէսինին հիւսնիւ-նընար վէ հիմէմաթ սէնիյէլերի իլէ պէյլէ պիր սատթատա վասլ օլաճագ թէլէղրաֆլարընն եիրմի պիր սատթատա միւթէվասլ վէ թէվզիֆինէ պատտ օլան մէմուր վէ խատէմէլերին սիդդաթ իթ-մէլերինէ էմրիս թէնզիհ վէ թէլէղրաֆը քէչիտ իտէն վէ ալան զէվաթ վէ թիճ-ճարանընն ումուրը միւհիմմէլերի վագթ

վէ զէմանի իլէ կէօրիւլիւպ զիյանատան վիգայէ պույրուլմասը։ քէզալիք բօս-թախանէի ամիրէ խատէմէլերինին սիդդաթսըզլըգ վէ վազիֆէսիզլիք-լերինատէն նաշի, հէր տայիմ թիճ-ճարանընն իշթիքատ վէ սըզըլիքը-ընա մուվէտտի օլմաղտա օլան խա-տէմէլերինին տախի պատէմա տիդ-դաթ վէ իսլահը հալլերի։ վէ շու խատ-սուսլարտա վուդու պուլան ճիւմլէսինին սըզըլթըսընը միւթէշէքքիւրէթէ թէպտիլ ելթտիրիլմէսինի, նազարէթի մուճարիլէյհիւմա թարաֆընտան թէ-մէնի վէ միսսիսթերճա տըր։

* * *

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԹԷԼԷԿՐԱՖԻՑԷ

Փարիս 4 յունվար.

Գավիէն պէ յան օլտուզունա նէզարէն մէպուսան գամարաղներն սօլ թարաֆ ազալարը, Ֆրանսը զ ասադիրինէն Բօմատա իգամէթլերի հադդընա պիր սիւալ պէ յան իտիհճէքլէր տիր։

Մատրիտ 5 յունվար

Սուրէթի գավիյէտէ սէօյլենմիյինէ նէզարէն Սպանիա վիւքէլա մէճլիսի իսթիֆա իթմիշ տիր։ Ճէնովա տիւդասրնըն Սպանիա թախթընա օլան գանտիտալըզը կէրի պրադըմը շարը։ Սպանեանըն մուվադդաթ հիւքիւմէթի դայիմադամընան հիւքմ ու սէլահիյէթի ալընմասը իւզէրինէ լաֆ կէզիյօր։ Մօնբանիէ տիւդասընըն թարաֆկիրլերի այագլանըյօրլար։

Ֆլօրանսա 6 յուն.

Ճէնովա տիւչէսասընըն քէնտի ղէլճինին Սպանիա թախթընա գանտիտա օլմասը իչին կէօսթէրտիյի մուգավէմէթինէ տօլայը, Իթալիա գրայը, տիւգայը միւմայիլէյէ իշ պու գանտիտալըզընը գաթիէն ըէտտ իլէ գապուլ իթմէմիշ տիր։

Փարիս 4 յունվար.

Քիւպա ճէզիրէսի ասրլարընտան պէն պէշ եիւզ քիշի հիւքիւմէթէ իթաաթ իթմիշէր տիր։

Փարիս 6 յունվար։

Աւսթրիատա վիւքէլաճա հալը պիհրան պիթիպ, ասայիշ օլմուշ տուր։

Տալմաչիալը ասըլար իթաաթ իթմէյէ տէվամ իտիյօրլար։

Սպանիանըն միլլէթ մէճլիսլէրինին ագտը թէճէմմիւլերի գաթիէն թէէսիր օլմուշ տուր մէպուսանը միլլէթ եէնի պիր տավէթէ պէքլէյօրլար։

Ֆլօրանսա 4 յունվար

Զաղը զազէթալարըն խիլաֆը պէյանը օլարագ, Օքէնէռ նամ զազէթա, Իթալիա վիւքէլասը, ճէնովա տիւգասընըն Սպանիա թախթընա օլան գանտիտալըզընը ըէտտ իթմէսի իչին գաթիէն գարար վերտիկնի դավիէն պէյան իյլէմէքսէ տիր։

Ֆլօրանսա 5 յունվար.

Աւսթրիա իմբէրաթօրիչասը մահը հալին 18 ինտէ Բօմատան չըգ...ագ տըր։

Փարիս 5 յունվար.

Օսմանլը չըմէն տը ֆէր էսհամինըն բէք եագընտա Փարիս վէ սայիր բիսչալարտա թէտավիւլէ չըգարըլաճաղը սուրէթի գավիյէտէ պէյան օլունմագտա տըր։

Օսմանլը չըմէնտը ֆէրլէրի շիրքէթինին թէչքիլի քեաղըտը պու կիւն սալթանաթը սէնիյէ սէֆարէթինտէ իմզալանմըշ օլտուղու հալտէ չիրքէթի մէզպուրէնին թէչէքքիւլի մուգաբրէր տիր։ Պու չիրքէթէ Փարիսին Սօսիէթէ ժէնէրալը, պանգ Օթթօման, Գրէտի ժէնէրալ Օթթօման դումբանեալարը վէ Վիէննանըն Անկլօ—Օսթրիան, Հօլլանտանըն իթիպարը մալի վէ էմթիա պանգասը, Ֆրանքֆօրթտա Սիւլցպաս չիրքէթի՝ վէ սայիրէ վէ սայիրէ տախիլ տիրլեր։

Փարիս 6 յունվար	46—70
Գաբանտը	46 75
Լօնտրա գօնսօլիտ	46⅞ 47⅛
Գաբանտը	46½ ⅝
Օսմանլը իսթիքրազը	333
Գաբանտը	333
Ֆրանսը գ ֆօնսասիոն 0/0 ակ 3	— —
Գաբանտը	73 90
Իթալիան	57-65
Գաբանտը	57 60
Ռուսիէ գ օնսոլիտ	92½
Գաբանտը	92⅜
Վիէննա Գամբիօսու	—

ՀԱԶԴԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

Հաւատքածոյ Պատմական, Ուսումնական Մասնագրական, Արհեստական, Փիլիսոփայական, Գէրացեալ եւ Գրական գիտութեանց եւն. Մատենից.

ՅԱՒԱՋԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Երբոր հայեցուածք մը նետենք ազգաց վրայ՝ անոնց պատմութիւնը ուշի ուշով քննելով կը տեսնենք որ ամէն ժողովրդոց մէջ եղեր են հանճարեղ մարդիկ որ մեծամեծ դիւտերով աճեցուցեր են գիտութեանց դանձը, եւ այնպիսի լոյս մը սփռեր են աշխարհս պարածածկող մթութեան վրայ, որ դեռ անաղօտ կը փայլատակէ դարուց Ավկիանոսին վրայ.— Սակայն այն անվրէպ եւ փորձառութեամբը պատկառելի դատաւոր՝ այն է պատմութիւնը մեզ կուսուցանէ որ աշխարհիս փրկութեանը ազատութեանը եւ հետեւաբար բարոյական եւ քաղաքական երջանկութեան գործը՝ միայն այն վեհ մարդկանց ձեռօք չէ կրցած արդիւնաւորուիլ, եւ ի զուր անոնք դիմադրել ուզելով տգիտութեան յորձանաց եւ անոր բազմաճիւաղ բանակին զոհ եղեր են. — Այս նախանձելի թշուառները իրենց կեանքն ի բուն հալածուելէն եաքը՝ իրենց ապաստարանի մը մէջ, գլուխնին գերեզմանական քարին տակ ծածկելով յեղակարծումն իրենց չիրիմը փառաց տաճար մ'է դարձեր, եւ այդ մոռացեալ հողակոյտէն անմահական ճառագայթներով պսակազարդ յիշատակը դարուց եւ տիեզերաց աչքերն յինքն յանկուցեր է։

Այս ստոյգ է թէ ցորչափ դիտութիւնը քանի մը սոսկականաց միայն սեփհական էր եւ անդին ժողովուրդը տգէտ կը մնար, որչափ ալ այն մարդիկը մեծ ըլլային իրենց ճգունքն ի դերեւ կելլային անոնց հանճարէնց ցոլացեալ լոյսը դատարկութեան մէջ ապարդիւն կը կորսուէր։

Եգիպտոսի քուրմերը թէ եւ զարմանալի հմտութեամբ լցեալ էին, սակայն ժողովրդեան տգէտ ըլլալուն համար՝ այն ահագին ոյլ անհիմն շէնքը, Հռովմէական լեգէոնին մէկ բաղխելուն կործանեցաւ։ — Աւելի մօտ պատմութենէն օգտակարագոյն դասեր կրնանք քաղել, Իտալիոյ մէջ մինչդեռ Ցանդէները անմահական երգերով զաշխարհ կըզմայլեցնէին,

Շարունակելի.

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅԷ

ԳԱԼԱԹԱ ԲԻԱԶԱՍԸ

Դեկ 26 հուբ. ազչամ	51- 9
» 27 հուբ. էր. սապ.	51-24
» » » էօյլէն	——

Իշ պու քեանունի էվվել 29 բազար էրթէսի կիւնիւ ֆազլա օլարաք սահաթ 3¼ տէ պիր վաբօր Պէօյիւքտէրէսէն քալքուպ Թարապիա Պէյքօղ Միրկիւն։ Հիսար վէ Գուղղունճուղէ ուղրայուպ քէօբրիւյէ կէլէճէկի, վէ աքշամ սահաթ 11 տէ քէօբրիւտէն հարաքէթ իտուպ Պէյլիքթաշա Օրթաքէօյէ վէ Արնավուտ քէօյէ կիտէճէյի Շիրքէթի խայրիյէ թարաֆընտան-իլան օլունուր։

26 քեանունի էվվել 1869։

ՀԵՂԻՆԷ

Կամ

ԳԱՂՏՆԻՔՄԸ

Ի Կոստանդնուպոլիս։

ՏԷՐ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

Մ. Ց. Զօլղեան

ՀԱՏՈՐԱՌԱՋԻՆ

Կ. Պոլիս։

Տպագրութիւն Քիւրքճեան.

1869

Իշ պու հիքայէ, Էրմէնիճէ աշխարհարտա լիսանլա պիրլինճի ճիլտի թաղ օլունմուշ Ալիթանէտէ հէր էրմէնի քիթապճըլարտա 22 զուրուշա սատըլմագտա տըր։

Իշ պու քիթապըն իքինճի ճիլտի տախի պասըլմայա պաշլամըշ տըր,

Ազհապը մէրագտան պիր զաթըն սէմէրէի իպտամը իլէ զայէթ նէֆիս վէ թէմիզ օլարագ, չէմէնլի բասարը-մա իլէ պահարլը վէ զայէթ ալա իւչ ճինս էթ սուճուզու եաբաբըրլըպ։ պէհէր գըյէսի եիրմի, օթուզվէ գըրգ զուրուշա սատըլմագտա պուլունտուզունտան, իշ թիրասընա թալիպ օլան զէվաթըն Պահճէ գաբուսունտա ՅԹ նումէրօլու ֆէսճի տիւքքեանը իլէ ՅԱ նիւմէրօլու խանէ ալթընտա վէ Պէյօղլունտա Թագսիմճիվարընտա քեայլն Եըլըզ կաղինսունա միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունուր։

ՇԻՐՔԷԹԸ ՄԷՆԱՖԻՅԷ

ԷՐԶԱԳ ՄԱՂԱԶԱՍԸ ԵԱՆԻ ՊԱԳԱԼԻՅԷ

ՊԷՅՕՂԼՈՒՆՏԱ ԱՂԱ ՃԱ ՄԻՍԻ ՍԷՄԹԻՆՏԷ

Պրուսա սօղաղընտա Ալպուլլահ զատէ Միքայէլ էֆէնտի ազարընտան

Ն. 16 մաղազա։

Պու նէվիհտաս Շիրքէթը նաֆիսանլն տէվալի իլէրիւտէ պէյան օլունաճագ օլուպ, պու տէֆա սլէրվէճհը աթի իլան օլունուր։

Մաղազայը մէզքիւրատէ, գահվէ չէքէր, սա եաղը զէյթին եաղը, սապուն, բիրինճ վէ զալսայիրի սայիրէ հէն նէվի էրզագ վէ պագդայիյէնին էն ալա ճինսլէրի Ղալաթա ֆիյաթը իլէ սատըլմագտա տըր։

Միլլէթ խայրիսանը էսէրի օլան, պու իհտասա ումում միլլէթ թարաքընտան բազպէթ պույրուլտաղը մէմուլ օլաուղու միսլլիւ, իշ պու իլանըն տախի ճիւմլէյէ վէսիյէյի թէշվիզ վէ զայրէթը միլլէթ օլտաղը պի իշլիթպահ տըր։

Լիսանը թիւրքիտէ քէսիր իլլիթիմալ օլարագ, ճիւմլէյէ պիլինմէսի էլզէմ օլան լուղաթը Արէպկիյէ վէ Ֆարիսէյի հալի օլան, վէ արանըզան լուղէթ զայէթ սիւհուլէթ վէ սիւրաթլէ պուլունմագ իւզրէ թէրթիպ օլունան Լուղէթը Օսմանկիյէնին մուդատէմքի նիւսխէլէրինտէքի պասմա սէհվիյաթը պու քէրրէ տիզ գաթլա թասհիհ օլունարագ, վէ նիւսխէի տալիյէսի իւզէրինէ սէլէսի մզդատը լուղաթը միւսթամէլէ վէ մէնուսէ զամմ իտիլէրէ, միւճէտտէնէն թէրթիպ օլունմուշ օլան իլավէլի Լուղաթը Օսմանկիյէ, պու քէրրէ հիճմ ու ճիլտի զայէթ մանթսու օլարագ թաղ ու թէմմիլ օլունուպ, պէհէր նիւսխէսի օթուզ իւչէր զուրուշ ֆիյաթ իլէ, Հաքքեաքյար չարշըսընտա Սահհաֆ Պէքիր էֆէնտինին տիւքքեանընտա ֆիւրուխթ օլունմագտա տըր։

Թայզան Արնավուտ	ֆիլէ	29—30
Իսմայիլ	»	27—29
Քէօստէնճէ	»	26—27
Բուամէլի Պալչըգ սէրթ	»	23—25
Ազօֆ գըզլճա	»	——
Իպրայիլ գըրնօվ	»	22—25
Իսմայիլ	»	——
Վարնա գըրնօվ	»	19—22
Գուրղաղ գըրնօվ	»	24—26
Պալչըգ գըրնօվ	»	18—22
Գօզօրօղ Գալաս ագտարմա	»	—
Արբա	»	—14
Մէվճուտաթ 215,000	»	—12

ԷՄԹԱԱՅԻ ՏԱԻԻԼԻՅԷ 27 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Թիֆթիք Էնգարէ	48—50
» Վան	28—29
Ճէնրի Գայսէրի	16—16½
Էնգարէ	16½—
Բամուգ Ատանա	11—
Աճէմ կուրճի Խարբերթ	—99¼

ԶԱԽԻՐԷ 27 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Եաբաղ Անատօլու քիլի	—6
» » Երզանմըշ	9½—
Աֆիոն	400—410
Մազը սիյահ	11—11½
Քիթրէ եաբրաղ	29— 30
Սալէպ	19— 20
Քէչի տէրիսի թիւյիւ	—8½
Պալ մօմու լիրա 110	25½—26

ԷՄԹԱԱՅԻ ԷՃՆԷՊԻՅԷ 27 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՔԵԼԼԷ ՎԷ ԹՕԶ ՇԷՔԵՐԼԷՐԻ

Ինկ. բրիմօ 6-10 լիպրա Գանթ.	—
Օլանտա տէպրու 6-10 լիպ. »	—
Անվէրսա »	—
Ֆրանսզ »	282—90
Ինկիլիզ թօզ »	—255
Օլանտա էքսթրա »	—255
» պիրինճի »	250——
» իքինճի ֆարզ եօզ	247—
» իւչիւնճիւ »	245—
Ֆրանսզ »	245—
Տէմիր Ինկ. չէշ. 4 լամաքէօչէ »	56—58
Վէ եուվարլադ »	56— 58
Տէմիր եարմա »	58— 60
» սաճ չէչիտ իլէ »	105—110
» չէմպէր »	90—95
Գալայ 9½ լիր. գանթարը. »	880——
Գուրշուն Ինկիլիզ Ֆրան. »	140——
Զէյթ 1 սրֆրը սանտրդ »	190—202
Սայմա Մարսիլիա չէչիտ »	154—155
Մօր պագամ »	—
Սանթամարթա »	—
Զաճը զըպրզ »	35— 36
Շապ Ինկիլիզ »	70 ——
Գանվէ Գարօ ֆինօ 0/0 »	— —850
» իքինճի »	— —800
» իւչիւնճիւ »	720—750
Զիվիա Ինկիլիզ »	130—160
Գըրմըզ »	50— 70
Պիպէր Լօնտրա Մարսիլ. »	—
Նըշատըր Ինկիլիզ »	6—6²⁰
Թէնէքէ չիֆթ սանտրդ	250—300
Բօմ Ամէրիգա. 12 կալօն 1 լիր.	—11
» Ինկիլիզ. 88½ » » »	—8½

ՄԷՃՄՈՒԱՑԸ ՀԱՎԱՏԻՍ

ՄԷՄՈՒՐԼԱՐԸՆԸՆ ԻՍՄ ՎԻ ՄԱՀԱԼԼԷՐԻ

ԱՍԻԹԱՆԷ, Զիչէք բազարընտա Հէսիսէթի իսմիսէ թապիանէվնան սոֆիպի մէ՝սուլ Թիւլկնտ. ճեան Ցավակիմ.

ԱՏԱՆԱ. Բազանտա օղլու Յակոբ ազա.

ԷԿԻՆ, Թարագճեան Գրիգոր Արթուն ազա.

ԱՖԻՕՆ ԳԱՐԱ ՀԻՍԱՐԸ, Կարապետ Վանգան ազա.

ԱՐԹՎԻՆ, Փիրչեան Պետրոս ազա.

ԷՆԳԱՐԷ, Սինեոր Հիսվանի Լէոնարտի.

ԷՏԻՐՆԷ, Յակոբեան Աբթիս ազա Գաղազ.

ԷՐԶՐՈՒՄ, Շապանեան Գրիգոր Կիչնան.

ԹՐԱՊՈՒԶԱՆ. Մամբլեան Պետրոս ազա.

ԻԶՄԻՐ, Թէսաբէճիեան Ս. Սաեփան ազա.

ԻԶՆԻՄԻՏ, Գ. Տ. Թ. Գասապարեան.

ՀԱԼԷՊ, Ասատուր Յովսէփ ազա.

ՊԻԼԻՃԻԿ, Տէրգասիթ օղլու Պետրոս ազա.

ՊՐՈՒՍԱ, Նազլ բեան Պօղոս ազա.

ՍՊԱՐԹԱ, Հաճի Գէորգեան Հաճի Մկրտիչ ազա.

ՎԱՐՆԱ, Հաճի Կարապետ օղլու Յօհաննէս ազա.

ՎԻԷՆՆԱ, Զբրաճը Վիչէն ազա.

ՓԷՕԹԱՀԷԱ, Լիւլէճեան Ասատուր ազա.

ՍԱՀԻՊԻ ՄԷՍՈՒԼՈՒ ՂԱԶԷԹԱ

ՅՈՎԱԿԻՄ ԹԻՒԼԳԵՆՏՃԵԱՆ

ՕԹԱՆՊՕԼՏԱ ՁԻՉԷՔ ԲԱԶԱՐԸ ՆՈՒՄԷՐՕ 45

ՃԷՄԻՅԷԹԻ ԻԼՄԻՅԷ ԹԱՊԹԱՆԷՍԻՆՏԷ